

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:

Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer

Datum

D1566000 812

06 juni 1996

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 36/96)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

D.a.
mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr.

d.d. 06 juni 1996

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol [REDACTED] d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HBMA
IFOR-cel
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO

Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

36/96

(Afgesloten 060900A JUN 1996)

Conclusie/voorzicht

De Bosnisch-Servische autoriteiten verhardden hun standpunt ten aanzien van de internationale gemeenschap in het algemeen en het vredesproces in het bijzonder steeds verder. Hun doelstelling blijft de soevereiniteit van de RS te benadrukken en Karadzic als politiek leider te behouden. Zij verdenken de internationale gemeenschap steeds openlijker van partijdigheid met de Moslims.

Bosnië-Herzegovina

De bevelhebber van de Bosnische luchtmacht, Begic, heeft onlangs aangegeven dat zijn land streeft naar de opbouw van een moderne luchtmacht die in staat moet zijn de soevereiniteit van Bosnië-Herzegovina te verdedigen. Daartoe achtte hij onder meer de verwerving van jachtvliegtuigen die onder alle weersomstandigheden inzetbaar zijn, alsmede gevechtshelikopters en luchtafweersystemen noodzakelijk. De Bosnische "luchtmacht" beschikken momenteel nog nauwelijks over vliegend materieel (slechts enkele lichte transportvliegtuigen en -helikopters). Mede gezien de economische omstandigheden is het uiterst onwaarschijnlijk dat Bosnië-Herzegovina op eigen kracht binnen afzienbare termijn moderne luchtmacht zal kunnen opbouwen. Dat Begic toch melding maakt van een dergelijk streven, kan vermoedelijk niet los gezien worden van het feit dat op korte termijn (12 juni) het embargo op leveranties van zware wapens verloopt. Er waren in het recente verleden reeds vaker indicaties dat leidende Moslim-functionarissen ervan uitgaan dat kort na die datum daadwerkelijk wapenleveranties zullen plaatsvinden. Opmerkelijk is overigens dat de door Begic genoemde wapensystemen (jachtvliegtuigen, gevechtshelikopters) afwijken van de door de Amerikaanse regering genoemde "requirements" voor het "Train & Equip"-programma.

Naar verluidt is in Kroatische media voorgesteld om de noord-Bosnische stad Tuzla te verdelen in een Kroatisch en een Moslim-deel. Als reden werd genoemd dat de Kroatische bevolking in Tuzla zich gediscrimineerd en in het bestaan bedreigd voelt door de Moslims. Zoals bekend streven de Kroaten in zuid- en centraal-Bosnië naar exclusief "Kroatische" gebieden en instellingen. Daarbij wordt vaak gewezen op de vrees voor overheersing door de veel talrijker Moslims. In de praktijk lijkt echter ook het (reeds van vóór de vestiging van de Moslim/Kroatische Federatie stammende) streven naar een Groot-

[REDACTED]

Kroatische staat een belangrijke rol te spelen. Indien bovenvermeld bericht wordt bevestigd, wijst dat erop dat de Kroaten dit streven hebben uitgebreid naar noord-Bosnië. Dit zou verband kunnen houden met eerdere dreigementen van de Bosnisch-Kroatische militaire leiding dat het "Kroatische" gebied rond Orasje zich zou aansluiten bij het (Kroatische) kanton Tuzla, indien de internationale arbitrage met betrekking tot Brcko niet tot veranderingen in het grensverloop zouden leiden. Overigens zou een voorstel tot verdeling van Tuzla iedere vorm van samenwerking met de Moslims ondergraven en door dezen als een zware provocatie worden beschouwd, met name omdat Tuzla de enige Bosnische stad is waar gedurende de gehele oorlog door alle drie bevolkingsgroepen (Moslims, Kroaten én Serviërs) aan het stadsbestuur is deelgenomen.

De "Servische Burgerraad" (SGV), de organisatie van Bosnische Serviërs die het Bosnische regeringsgezag zijn blijven erkennen, heeft de OVSE verzocht voor de gemeenteraadsverkiezingen in Mostar ten behoeve van uit die stad gevluchte Servische inwoners ook stembureaus te openen in Belgrado en Nevesinje. Ook werd om maatregelen verzocht om zo veel mogelijk Servische vluchtelingen uit Mostar in die plaats te kunnen laten stemmen. De SGV heeft reeds enige tijd geleden besloten niet zelfstandig aan de verkiezingen in Mostar of in geheel Bosnië-Herzegovina deel te nemen. Dit houdt vooral verband met het feit dat zij een bemiddelende rol wil spelen tussen de Bosnische autoriteiten en de Servische bewoners van Bosnië-Herzegovina. Dit optreden wordt zonder enige twijfel goedgekeurd door de Bosnische top, omdat deze hoopt dat steun aan de SGV ten koste zal gaan van de steun aan de Bosnisch-Servische president Karadzic. Ook de pogingen om de "Servische" stem in Mostar ($\pm 20\%$ van de vooroorlogse bevolking) niet verloren te laten gaan, moet tegen die achtergrond worden gezien.

De nieuwe Bosnisch-Servische premier Klickovic heeft gesteld dat verdere implementatie van het vredesakkoord uitgesloten is zo lang niet is voldaan aan de vrijlating van alle krijgsgevangenen, zoals voorzien in "Dayton". Indien vermiste Serviërs zijn omgekomen, moet de Bosnische regering volgens Klickovic hun lichamen uitleveren. Klickovic stelde een verharding van de opstelling van de Bosnische regering ten aanzien van het vredesproces vast. Zijn uitspraken bevestigen eerdere indicaties dat zijn benoeming verband houdt met een verharding van het Bosnisch-Servische standpunt ten aanzien van het vredesproces. Zijn uitspraak is overigens ten dele gerechtvaardigd: geen van de strijdende partijen (derhalve met inbegrip van de Serviërs) heeft volledig voldaan aan de verplichting alle krijgsgevangenen reeds in januari van dit jaar vrij te laten. Bovendien is inderdaad, zoals reeds eerder gemeld, sprake van een verharding van het Bosnische (Moslim-)standpunt, met name met betrekking tot de algemene verkiezingen. Het heeft er echter alle schijn van dat deze omstandigheden door Klickovic slechts worden aangewend om de eigen opstelling te rechtvaardigen.

De Bosnisch-Servische minister van Justitie Arsovic heeft bij het Bosnisch-Servische parlement een rapport ingediend, waarin wordt gesteld dat het verdrag van Dayton "voor niemand bindend is". Als reden werd onder meer genoemd dat vele bepalingen in het verdrag "zijn geschreven in sluwe politieke taal, die op geen enkele wijze juridisch toetsbaar is". Tevens werd aangevoerd dat "de gezamenlijke Bosnische staat ondefinieerbaar is". Bovendien werd gesteld dat de bepaling dat van oorlogsmisdaden beschuldigde personen van overheidsfuncties zijn uitgesloten slechts bedoeld zijn om marionettenregeringen te vormen en een schending vormen van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, waarin is gesteld dat ieder wordt geacht onschuldig te zijn tot zijn schuld bewezen is.

Dit rapport, dat kennelijk de opstelling van de Bosnisch-Servische politieke top weergeeft, demonstreert opnieuw dat de Bosnische Serviërs steeds openlijker voorbehoud maken bij het verdrag van

[REDACTED]

[REDACTED]

Dayton, dat zij overigens niet zelf ondertekend hebben. Het onderstreept eens te meer dat de Bosnische Serviërs hun standpunt ten aanzien van het vredesproces steeds verder verhardden. De soevereiniteit van de Bosnisch-Servische Republiek (RS) is voor hen van kardinaal belang, evenals de handhaving van Karadzic (op grond van "Dayton" formeel uitgesloten van enig politiek ambt) als politiek leider. Uit het rapport blijkt ook dat Arsovic, en met hem vermoedelijk de gehele Bosnisch-Servische top, van mening is dat "Dayton" vooral tegen de Serviërs gericht is, en vormt derhalve een afspiegeling van de Servische perceptie dat de internationale gemeenschap partijdig is. Dit kan nieuwe conflicten tussen de Serviërs en de internationale gemeenschap tot gevolg hebben.

De "partij van onafhankelijke sociaal-democraten", een kleine oppositie-partij in het Bosnisch-Servische parlement, heeft opgeroepen tot het ontslag van de Bosnische president Izetbegovic en zijn plaatsvervanger Ganic. Als reden werd genoemd dat beide politici in het verleden een burgeroorlog hebben veroorzaakt en naar hervatting daarvan streven. Deze oproep is zonder twijfel een reactie op de pogingen van de internationale gemeenschap om Karadzic te vervolgen wegens oorlogsmisdaden. Dat de oproep van een oppositie-partij afkomstig is (en werd verwoord door de woordvoerder van de gezamenlijke oppositie-partijen) onderstreept dat ook parlementariërs die geen lid zijn van Karadzic's partij SDS achter hem staan. Dit geeft eens te meer aan dat de internationale druk de solidariteit onder de Bosnische Serviërs vergroot en om die reden contra-productief werkt. Niet uitgesloten is dat ook de SDS de roep om vervolging/ontslag van Izetbegovic en Ganic wegens oorlogsmisdaden zal overnemen om daarmee het eenzijdige karakter van de vervolging van Karadzic te benadrukken en het verzet tegen diens arrestatie te motiveren.

Vorige week heeft de SDS een poging gedaan een motie van wantrouwen in te dienen tegen de burgemeester van Banja Luka, Radic. Deze heeft echter op formele gronden een stemming hierover voorkomen. Hoewel Radic tot de SDS behoort, is hij in het verleden herhaaldelijk in conflict gekomen met de partijtop. Radic is, in tegenstelling tot de meerderheid van de SDS-top, voorstander van een belangrijker positie (te weten die van hoofdstad) van Banja Luka in de RS. Om die reden hebben Karadzic c.s. de afgelopen maanden geprobeerd het ontslag van Radic te bewerkstelligen. Hoewel de SDS in de gemeenteraad van Banja Luka over een absolute meerderheid beschikt, is de fractie onderling verdeeld over een aantal regionale en persoonlijke kwesties. Het is tegen die achtergrond verre van zeker dat pogingen om Radic van het toneel te verwijderen door een motie van wantrouwen succes zullen hebben.

Bosnisch-Servische tolken uit Prijedor die in dienst zijn van IFOR, hebben gemeld dat de Bosnisch-Servische autoriteiten hen onder druk zetten. Zo zouden zij een excessieve belasting moeten betalen, terwijl hun patriotisme in de lokale media in twijfel werd getrokken, omdat zij onvoldoende informatie over IFOR beschikbaar stellen aan de Bosnisch-Servische staatsveiligheidsdienst. Zelfs zou zijn gemeld dat "voor hen in de RS geen plaats meer zou zijn als IFOR verdwenen is". Hoewel onzeker is of dergelijke intimidaties ook elders in de RS plaatsvinden, vormt dit bericht in ieder geval een indicatie dat de Bosnisch-Servische autoriteiten van lokaal IFOR-personeel gebruik (trachten te) maken om hun inkomsten te vergroten en informatie over IFOR in te winnen. De melding kan ook worden gezien als een nieuwe indicatie dat de Bosnisch-Servische autoriteiten IFOR beschouwen als een (potentieel) vijandige instantie.